
BULGARİSTAN ETNİK MODELİ SORGULANIYOR - 12 EKİM 2011

Erhan TÜRBEDAR

12.04.2009

Dr. Erhan Türbedar,

TEPAV, 11 Ekim 2011

Geçtiğimiz günlerde Bulgaristan kentleri, Romanlara karşı yapılan protestolar ve şiddet olaylarıyla çalkalandı. Protestoları tetikleyen, Filibe kenti yakınlarındaki Katunica köyünde bir Bulgar gencinin 23 Eylül 2011de kaza görünümündeki bir cinayete kurban gittiği iddialarıydı. Yerel Bulgarlar söz konusu iddialardan dolayı kirli işlerle uğraşan Roman asıllı Kiril Raskovu ve ailesini suçlayarak, intikam almak için evlerini ateşe verdi. Ardından yaşanan şiddet olayları yüzünden yüzlerce kişi tutuklandı. Ne var ki Katunica köyündeki olaylar, sosyal paylaşım siteleri üzerinden gerçekleştirilen örgütlenmeyle ülke çapına yayılarak, Bulgar-Roman etnik gerilimine dönüştü. Bulgaristan üst düzey yetkilileri yaşanan olayların daha ciddi etnik gerginliklere dönüşebilme ihtimalinden endişeleniyor.

Bulgaristandaki Roman karşıtı protesto gösterileri ve şiddet olaylarının ülke çapında yayılmasında ırkçı Ataka ittifakının öncülük ettiğine inanılıyor. Kuruluşundan bu yana Bulgaristandaki Roman ve Türk azınlığına karşı düşmanca tavırlar sergileyerek, Ataka adeta ülkedeki etnik ilişkileri germeye çalışıyor. Ataka dışında, milliyetçi VMRO-BND ile Düzen, Hukuk ve Adalet (RZS) Partilerinin de Roman karşıtı gösterilerde katkı sağladıkları düşünülüyor. Söz konusu siyasi partiler, Roman karşıtı gösterilerle ülkedeki milliyetçi duyguları harekete geçirmek suretiyle, 23 Ekim 2011de Bulgaristanda düzenlenecek olan yerel seçimler ve cumhurbaşkanlığı seçiminde daha çok oy almayı ümit ediyorlar. Bulgaristan medyasında, göstericilerin önemli bir kısmının reşit olmayan gençlerden oluştuğuna dikkat çekiliyor. Bu durum da, göstericilerin en azından bir kısmının siyasi kışkırtmalarla sokaklara döküldüğüne işaret ediyor.

Dünya gündeminin dikkatini çeken Bulgaristandaki şiddet olayları ve protesto gösterileri, siyasi boyut dışında etnik, psikolojik ve sosyoekonomik unsurlar da taşıyor. Katunica köyünde başlayan olaylar, Bulgaristanda yıllarca biriken etnik gerginliği, özellikle Bulgarlarda Roman azınlığına karşı biriken tahammülsüzlüğü ortaya çıkardı. Bulgaristan, farklı etnik grupların örnek olacak şekilde bir arada yaşadıkları bir etnik modele sahip olmakla yıllarca övünüp durdu. Ancak Bulgaristanda yaşanan son olaylar, ülkede var olan ve milliyetçi partilerin beslendiği etnik sorunları ciddi bir şekilde su yüzüne çıkardı.

Kamuoyu yoklamalarına göre, bazı mensuplarının suç oluşturan faaliyetleri sürdürüyor olmaları nedeniyle, Bulgarlar Romanları ülke yasalarına uymayanlar olarak algılıyor. Dahası, devletin ülkedeki Roman mafyasının üzerine yeterince gitmediğine inanılıyor. Bazı Roman reislerin özellikle yerel seçimlerde siyasi partilere blok oylar sağladığı, bu nedenle aynı kişilerce işlenen suçlara belli

ölçüde göz yumulduğu düşünülüyor. Bu yöndeki algı başlı başına Roman karşıtı gösterilere katılım için psikolojik zemini hazırladı.

Bulgaristan toplumunun en yoksul kesimi olarak Roman azınlığı, devlet yardımına en çok muhtaç olanlar arasında yer alıyor. Durumun böyle olması nedeniyle Bulgarlar, ülke

nüfusunun yaklaşık yüzde 5'ine karşılık gelen Romanların devlete ekonomik yük oluşturduğuna inanıyor. Ancak olayların sosyoekonomik boyutu sadece bu kadarla sınırlı görülmemelidir. Nedenine gelince, sokaklara dökülen Bulgarların ülkelerinin genel gidişatına karşı bir memnuniyetsizlik duydukları ve ekonomik gelecekleri için endişelendikleri üzerinde de duruluyor. Bulgaristanda bu çaptaki şiddet olayları en son, ülkenin derin ekonomik krizle karşı karşıya kaldığı 1997 yılında yaşanmıştı. 1997'de oluşturulan para kurulu ve gerçekleştirilen diğer reformlar sayesinde Bulgaristan makroekonomik istikrarına yeniden kavuşmayı ve bu istikrarı günümüze kadar sürdürmeyi başardı. Ne var ki politikacılar Bulgaristandaki refahı daha yüksek seviyelere çıkarmada yeterince başarılı olamadı. Nitekim Bulgaristandaki reel kişi başına düşen gelir, 27 AB ülkesindeki ortalama reel kişi başına düşen gelirin yüzde 40'ı kadardır. Diğer taraftan, yolsuzluklar ve organize suçlara karşı mücadele alanında da politikacılar istenen başarıyı sağlayamadı. Bu nedenle Bulgaristan, 2007 yılında AB üyesi olmasına rağmen, kontrolsüz seyahate olanak veren Schengen sistemine bu yıl da katılamadı, bu durum ise halkta büyük bir memnuniyetsizlik yarattı. Netice olarak, Bulgaristan halkının günlük yaşamını zorlaştıran toplumsal ve ekonomik sorunların da Roman karşıtı gösterilerde ifadesini bulduğu söylenebilir. Ancak sebebi ne olursa olsun, yaşanan son olayların Bulgaristan etnik modeline büyük darbe vurduğu gerçeğini değiştirmez.

Kaynak/Source: